

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

Кафедра «Безпека життєдіяльності»

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»**

спеціальність 7.18010004, 8.18010013 «Управління проектами»

Інститут, факультет, відділення *Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова, факультет Менеджменту,
заочне відділення*

Харків
ХНУМГ
2014 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **«Цивільний захист»** (для студентів 6 курсу заочної форми навчання спеціальності 7.18010004, 8.18010013 «Управління проектами»), 2013. – 10 с.

Розробники:

к.т.н., доц. Г. В. Фесенко,

к.т.н., доц. В. І. Д'яконов

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Безпека життєдіяльності».

Протокол № 1 від. «28» серпня 2013 року.

Завідувач кафедри Безпека життєдіяльності: М. В. Хворост

Схвалено науково-методичною радою факультету Менеджменту

Протокол № 1 від. «29» серпня 2013 року.

Голова: д.е.н., проф. І. М. Писаревський

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань: 1801 «Специфічні категорії»	Нормативна
	Напрямок підготовки: -	
Модулів - 1	Спеціальність (професійне спрямування): 7.1801000, 8.18010013 «Управління проектами»	Рік підготовки:
Змістових модулів - 2		6-й
Індивідуальне завдання - контрольна робота		Семестр
Загальна кількість годин - 54		11-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст, магістр	Лекції
		4 год.
		Практичні, семінарські
		0 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		50 год.
		Індивідуальні завдання (контрольна робота):
		10 год.
		Вид контролю:
		диф. залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи для заочної форми навчання становить 8 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Цивільний захист» є:

- засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування надзвичайних ситуацій (НС), побудови моделей їхнього розвитку;
- визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захист персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізацію та ліквідацію їхніх наслідків.

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких компетенцій:

- вміння визначити коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з ЦЗ;
- знання методів та інструментарію моніторингу НС, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків;
- здатність приймати рішення з питань ЦЗ в межах своїх повноважень.
- проведення ідентифікації, дослідження умов виникнення і розвитку НС та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на об'єкті господарювання (ОГ) відповідно до своїх професійних обов'язків;
- обрання і застосовування методик з прогнозування та оцінки обстановки в зоні НС, розрахунку параметрів уражальних чинників джерел НС, що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків НС;
- розуміння, розробка і впровадження превентивних та оперативних (аварійних) заходів цивільного захисту;
- інтерпретування новітніх досягнень в теорії та практиці управління безпекою у НС;
- забезпечення якісного навчання працівників ОГ з питань ЦЗ, надання допомоги та консультацій працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у НС;
- оцінювання стану готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМ 1. Цивільний захист в сучасних умовах

- 1.1. Надзвичайні ситуації мирного і воєнного часів та їх вплив на життєдіяльність людей
- 1.2. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях
- 1.3. Захист населення у надзвичайних ситуаціях

ЗМ 2. Організація навчання населення з цивільного захисту

- 2.1. Дії у надзвичайних ситуаціях
- 2.2. Організація та проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль: ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ						
Змістовий модуль 1. Цивільний захист в сучасних умовах						
1.1. Надзвичайні ситуації мирного і воєнного часів та їх вплив на життєдіяльність людей	10	2	-	-	-	8
1.2. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях	10	-	-	-	6	4
1.3. Захист населення у надзвичайних ситуаціях	7	-	-	-	-	7
Разом за змістовим модулем 1	27	2	-	-	6	19
Змістовий модуль 2. Організація навчання населення з цивільного захисту						
2.1. Дії у надзвичайних ситуаціях.	12	-	-	-	-	12
2.2. Організація та проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях	15	2	-	-	4	9
Разом за змістовим модулем 2	27	2	-	-	4	21
ІНДЗ (контрольна робота)	10	-	-	-	-	10
Усього годин	54	4	-	-	-	50

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вивчення основних положень Кодексу цивільного захисту України	14
2	Вивчення основних положень Державного класифікатора надзвичайних ситуацій ДК 019-2010	14
3	Вивчення основних положень Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях	12
4	Виконання контрольної роботи	10
	Разом	50

6. Індивідуальні завдання: контрольна робота

Тема контрольної роботи: «Оцінка обстановки при аваріях на об'єктах господарювання». Контрольна робота передбачає виконання наступних завдань:

№ з/п	Назва завдання	Кількість годин
1	Прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах	6
2	Визначення необхідної кількості рятувальників та техніки для проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті	4
	Разом	10

7. Методи навчання

Теоретичні, розрахункові і практичні положення дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, при виконанні контрольної роботи, а також під час самостійної роботи з навчальною літературою.

Вивчення дисципліни «Цивільний захист» базується на знанні циклу загальноосвітніх і загальнонаукових дисциплін, а також на знаннях і уміннях, отриманих студентами в процесі проходження навчальних і виробничих практик.

Окремі теми дисципліни вивчаються з різним ступенем поглиблення та деталізації, що передбачено цією робочою програмою. Поточний модульний контроль проводиться методом виконання студентами письмових модульних контрольних робіт.

Остаточна оцінка знань студентів з дисципліни – інтегральна (100-бальна).

8. Методи контролю

Методи контролю знань студентів:

1. Проміжні методи контролю по темах (усне опитування, тестові завдання) з зазначенням кількості балів, які можна отримати за кожну тему та за модуль в цілому, передбачають 100-бальну систему оцінювання.

2. Виконання контрольної роботи.

3. Диференційований залік.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Диференційований залік

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2		КР	Диф. залік	
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5			
10	10	10	10	10	10	40	100

Примітки

1. T1.1, T1.2 ...T1.5 - теми змістових модулів.

2. КР – контрольна робота.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Аварійно хімічно небезпечні речовини: навчальний посібник. – Київ: НВФ «Приватінформ», 2003. – 125 с.
2. Методичні рекомендації щодо виявлення і оцінки радіаційної обстановки при аваріях на радіаційно-небезпечних об'єктах / В.В. Барбашин, Г.В. Фесенко, В.Ф. Чіжов та ін.; за ред. В.В. Барбашина. – Харків: УЦЗУ, 2007 р. – 24 с.
3. Методичні рекомендації щодо прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин на промислових об'єктах і транспорті / В.В. Барбашин, Г.В. Фесенко, В.Ф. Ромін А.В. та ін.; за ред. В.В. Барбашина. – Харків: УЦЗУ, 2007 р. – 56 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Стеблюк М. І. . Цивільна оборона та цивільний захист: електронний підручник / М. І. Стеблюк. – К: 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/bzhd/tsivilna_oborona_ta_tsivilniy_zahist_-_steblyuk_mi.
2. Рудинець М. В. Цивільний захист: електронний навчальний посібник / М. В. Рудинець. – Луцьк: ЛНТУ, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.lntu.info/books/fepes/op_ta_bgd/2012.
3. Шоботов В. М. Цивільна оборона: електронний навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб /В. М. Шоботов. — К. : 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ebooktime.net/book_23.html.
4. Кодекс цивільного захисту України. – Чинний від 2013–07–01 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
5. Про затвердження класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій. Наказ МНС України від 22.03.2003 р. № 119 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0656-03>.
6. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-п>.
7. Про затвердження Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях: Наказ МНС України від 15.08.2007 р. № 557 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tsdea.archives.gov.ua/files/nadzv_sityacii/557.pdf.
8. Про затвердження Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 р. № 1432 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1432-2001-п>.

9. Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 р. № 192 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192-99-п>.

Допоміжна

1. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р. № 1200 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п>.

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації населення (працівників) у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру: Наказ МНС України від 06.09.2004 р. № 44 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/laws/dcz/44.pdf>.

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період: Наказ МНС України від 16.07.2009 р. № 494 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/laws/dcz/44.pdf>.

4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення розділу «Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)» у складі проектної документації об'єктів: Наказ МНС України від 10.02.2012 р. № 485 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.odesa.mns.gov.ua/files/docs/Metod_rekom_ITZ.pdf.

5. Про введення в дію Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки: Наказ МНС України від 06.08.2002 р. № 186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0708-02>.

6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації роботи розрахунково-аналітичної групи та Методичних рекомендацій щодо організації роботи поста радіаційного та хімічного спостереження: Наказ МНС України від 11.08.2010 р. № 649 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0649666-10>.

7. Про внесення змін до Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності: Наказ МНС України від 27.08.2012 р. № 1143 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1647-12>.

8. ДСТУ 5058–2008. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення. – Чинний від 2008–07–01. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 19 с.

9. ДСТУ 3890–1999. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Основні положення. – Чинний від 2000–01–01. – К.: Держстандарт України, 1999. – 5 с.

10. ДСТУ 3891–1999. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять. – Чинний від 2000–01–01. – К.: Держстандарт

України, 1999. – 21 с.

11. ДСТУ 7136–2009. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Моніторинг потенційно небезпечних об'єктів. Порядок проведення. – Чинний від 2010–07–01. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 11 с.

12. ДСТУ 7098–2009. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Загальні положення – Чинний від 2011–07–01. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 17 с.

13. ДСТУ 7095–2009. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Захист населення у надзвичайних ситуаціях. Основні положення. – Чинний від 2010–02–01. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 13 с.

14. Національний класифікатор України. Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. – Чинний від 2011–01–01. – К.: Держспоживстандарт України, 2010. – 37 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: <http://www.rada.kiev.ua>.

2. Кабінет Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua>.

3. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua>.

4. Державна служба з надзвичайних ситуацій України:
<http://www.mns.gov.ua>.

5. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території: <http://www.scgis.ru/russian>.

6. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру:
<http://chronicl.chat.ru>.

Навчальне видання

Робоча програма навчальної дисципліни

«Цивільний захист»

спеціальність 7.18010004, 8.18010013 «Управління проектами»

Розробники: **ФЕСЕНКО** Герман Вікторович

Д'ЯКОНОВ Василь Іванович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2013, поз. 126 б

Підп. до друку 4.10.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60х84/16

Ум. друк. арк. 0,4

Зам. № 9400

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.